

۱۷۷۸۹۷
۹۷۱۲۷

الحمد لله
الرحمن الرحيم

برنامه ریزی شهری

مؤلفین

سید کیومرث میرفتح الهی

محمد کیا کجوری

انتشارات هوشمند تدبیر

سرشناسه	میرفتح الهی، سید کیومرث، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	برنامه‌ریزی شهری / مولفین سید کیومرث میرفتح الهی، محمد کیا کجوری؛ [ویراستار علمی هادی کجانی حصار]
مشخصات نشر	تهران: هوشمند تدبیر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۲۴ ص: مصور (رنگی)، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۱۸-۰۱۷-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۲۲۳].
موضوع	شهرسازی
موضوع	شهرسازی -- طرح و برنامه‌ریزی
موضوع	سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی
شناسه افزودن	کیا کجوری، محمد، ۱۳۵۳ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ب۹م/۱۶۶HT
رده بندی دیویی	۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۶۶۲۴۵

عنوان	برنامه‌ریزی شهری
مولفین	سید کیومرث میرفتح الهی - محمد کیا کجوری
ناشر	هوشمند تدبیر
مدیر مسئول	محمد قجر
ویراستار علمی	هادی کجانی حصار
تایپ	پایپروس
شابک	978-600-418-017-7
چاپ	اول- پاییز ۱۳۹۴
تیراژ	۱۰۰۰ نسخه وزیری
بهاء	۱۶۵۰۰۰ ریال

نشانی دفتر مرکزی: تهران - خیابان انقلاب - بین خیابان دانشگاه و خیابان ابوریحان - پلاک ۱۱۷۶ طبقه اول

نشانی دفتر فروش: کارگر شمالی - قبل از پمپ بنزین امیرآباد - جنب بانک پاسارگاد - پلاک ۳۰۸ طبقه ۳ واحد ۷

تلفن: ۸۸۷۲۱۹۲۱ همراه ۰۹۱۲۳۸۶۱۲۶۷

سخن ناشر

"يرفع الله الذين امنوا منكم و الذين اوتوا العلم درجات"

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دو جهان) رفیع می گرداند.

(سوره مبارکه مجادله - آیه ۱۱)

یکی از راه‌های کمال و تقرب به ذات اقدس الهی، علم و دانش است. علمی که به تعبیر استاد شهید مطهری زیبایی عقل است؛ علمی که انسان خداجو در آن نشانه‌های معبود را می‌جوید و می‌یابد و علمی که هر چه فزون‌تر می‌گردد، دارنده آن را به خدا نزدیک‌تر می‌کند.

انتشارات هوشمند تدبیر در راستای اشاعه‌ی اهداف آموزشی خود و توجه به علم و دانش و تحقیق و نشر سعی بر آن دارد تا با نشر کتاب‌های دانشگاهی در زمینه‌های مختلف قدمی هر چند کوچک در پیشبرد اهداف عالی خود بر دارد و بار رواج اندیشه‌های برجسته و توسعه‌ی دانش در همه‌ی حوزه‌های علوم انسانی، اجتماعی و طبیعی به تمامی بخش‌های جامعه، علی‌الخصوص قشر دانشگاهی و فرهنگی خدمت کند. از این‌رو، انتشارات هوشمند تدبیر با همکاری مولفان ارجمند جناب آقای «سیدکیومرث میر فتحی الهی» و جناب آقای «محمد کیا کجروی» اقدام به آماده‌سازی و چاپ کتاب حاضر نموده است. این کتاب حاصل تلاش‌های علمی و تجارب آموزشی مولفان محترم آن بوده و امید است بتواند چراغ راهی برای دانشجویان، اساتید و سایر فعالان در این حوزه باشد.

سر بلند و پیروز باشید

مدیر مسئول انتشارات هوشمند تدبیر

محمد قجر

به نام خداوند جان آفرین

پیشگفتار

رشته ی برنامه ریزی شهری از گرایش های شهرسازی است، برنامه ریزی شهری و منطقه ای حرفه ایست در حوزه عمومی و با هدف ارتقای کیفیت زندگی شهروندان به ویژه در مورد مسایل شهری همچون حمل و نقل، کاربری زمین و مطلوبیت های زیست محیطی. با توجه به ابعاد گسترده شهرها و سکونتگاه های انسانی، این حرفه نیز ابعاد مختلفی دارد، از زیبایی شناختی تا اجتماعی تا سلامت و موارد دیگر. به همین علت حرفه ای چند رشته ای و یا فرا رشته ای تلقی می شود که در ارتباط با سایر حرفه ها و علوم همچون جامعه شناسی، جغرافیا، اقتصاد، معماری و موارد دیگر قرار می گیرد. برنامه ریزی شهری و منطقه ای شامل شاخه های مختلفی همچون آمایش سرزمین، برنامه ریزی حمل و نقل، برنامه ریزی کاربری زمین، برنامه ریزی محیطی و موارد دیگر می شود.

در حال حاضر بسیاری از بیانیه های سازمان ملل متحد و دستورالعمل انجمن ها و سازمان های غیردولتی دخیل در امور برنامه ریزی شهری T با استفاده از تعریف واژه «رشد هوشمند» به دنبال ارتقای محیط زندگی از طریق گسترش حرکت افراد پیاده هستند [۳]. کاهش آلودگی هوا، افزایش بلندمرتبه سازی، نزدیکی و در دسترس بودن خدمات شهری، عدم نیاز به توسعه سطحی زیرساخت ها و خدمات شهری، عدم تخریب فضاها ی سبز و کمربندهای سبز در اطراف شهرها، از مزایای حرکت به سوی رشد هوشمند و در نهایت دستیابی به شهر کامل است.

با آرزوی آبادی و سربلندی همه شهرهای کشور

فهرست مطالب

سخن ناشر

پیشگفتار مولفین

فصل اول، تئوری‌های برنامه‌ریزی شهری

۱۲	تکامل نظریه‌های برنامه‌ریزی شهری
۲۲	تئوری‌های برنامه‌ریزی شهری
۲۳	تئوری‌های فرآیندی برنامه‌ریزی شهری
۲۳	۱- تئوری‌های برنامه‌ریزی خردمندانه
۲۳	فرضیات مدل تصمیم‌گیری خردمندانه (منطقی)
۲۴	سه فرم متداول برنامه‌ریزی خردمندانه
۲۴	الف) برنامه‌ریزی، طرح‌ریزی و بودجه‌بندی (PPBS)
۲۵	ب) مدیریت با توجه به اهداف خاص (MBO)
۲۶	ج) بودجه‌بندی بر پایه صفر
۲۷	۲- طرح جامع خردمندانه
۲۷	مراحل برنامه‌ریزی جامع
۳۰	فرضیات کلی
۳۱	۳- تئوری برنامه‌ریزی تدریجی (Incremental Planning)
۳۳	فرضیات اصلی تئوری
۳۳	انتقادات بر برنامه‌ریزی تدریجی
۳۵	۴- تئوری برنامه‌ریزی ترکیبی (Mixed Scanning Planning Theory)
۴۰	۵- تئوری برنامه‌ریزی مذاکره‌ای (Transactive Planning Theory)
۴۰	نقش جامعه در فرآیند برنامه‌ریزی مذاکره‌ای
۴۵	انتظارات وارد بر مدل مذاکره‌ای
۴۶	معیارهای انتخاب برنامه‌ریزی مذاکره‌ای
۴۷	۶- تئوری برنامه‌ریزی حمایتی (Advocacy Planning Theory)
۵۳	۷- تئوری برنامه‌ریزی موقعیتی (Situational Planning Theory)
۵۷	۸- تئوری برنامه‌ریزی مشروط (Contingency Planning Theory)
۵۷	عوامل درونی سازمان مشروط‌کننده
۵۷	عوامل مشروط بیرون سازمانی
۵۹	به کارگیری تئوری مشروط در ارتباط با ویژگی‌های جامعه
۵۹	ساختار محیط بزرگ‌تری که متقاضیان یک برنامه در آن زندگی می‌کنند
۶۰	برنامه‌ریزی بر پایه احتمالات
۶۶	۹- تئوری سیستم‌ها (Systems Theory)
۶۸	فرضیات تئوری عمومی سیستم‌ها
۶۸	سایبرنتیک
۶۹	سیستم‌های تطبیقی پیچیده
۶۹	کاربردهای تئوری‌های سیستمی
۷۱	۱۰- تئوری برنامه‌ریزی استراتژیک (Strategic Planning Theory)
۷۱	فعالیت‌های اصلی در برنامه‌ریزی استراتژیک
۷۱	تجزیه و تحلیل استراتژیک
۷۲	تعیین جهت استراتژیک
۷۳	برنامه‌ریزی برای عمل

۷۴	فرآیند کلی برنامه‌ریزی استراتژیک
۷۵	ماموریت
۷۵	اهداف خاص
۷۵	تجزیه و تحلیل وضعیت
۷۶	تعیین استراتژی
۷۷	اجرا
۷۷	کنترل
۷۸	تکنیک‌های مورد استفاده در برنامه‌ریزی استراتژیک
۷۸	تکنیک SWOT
۸۲	برای داشتن یک آنالیز
۸۳	تعاریف نقاط قوت و ضعف و فرصتها و تهدیدات
۸۳	الف) عوامل درونی
۸۵	ب) عوامل بیرونی
۸۶	تکنیک تجزیه و تحلیل PEST
۸۷	فرآیند به کارگیری مدل PESTLE
۸۸	چگونگی استفاده از تجزیه و تحلیل PESTLE
۸۹	تجزیه و تحلیل سیاسی
۸۹	تجزیه و تحلیل اقتصادی
۸۹	تجزیه و تحلیل اجتماعی
۹۰	تجزیه و تحلیل تکنولوژیکی
۹۱	۱۱- تئوری برنامه‌ریزی رادیکال
۹۳	با توجه به مکان
۹۳	با توجه به زمان
۹۳	یک روش برنامه‌ریزی «غیرمهندسی» و «غیرمهندسی» دارای ویژگی‌های زیر است:
۹۴	توجه به قشرهای مختلف
	فصل دوم: برنامه‌ریزی و انواع آن
۹۶	برنامه‌ریزی و انواع آن
۹۷	انواع برنامه‌ریزی
۹۷	برنامه‌ریزی کلی (کلان)
۹۷	برنامه‌ریزی بخشی
۹۷	برنامه‌ریزی در سطح طرح (خرد)
۹۸	برنامه‌ریزی ملی
۹۸	برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۹۸	برنامه‌ریزی شهری
۹۸	برنامه‌ریزی روستایی
۱۰۰	انواع برنامه‌ریزی از نظر مدت اجرا
۱۰۱	برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۱۰۴	طرح کامل منطقه‌ای
۱۰۴	برنامه‌ریزی روستایی
۱۰۶	طرح شهرک روستایی
۱۰۷	طرح هادی روستایی
۱۰۷	طرح هادی شهری
۱۰۸	طرح جامع شهری
۱۰۹	طرح تفصیلی شهری
۱۱۰	طرح آماده‌سازی زمین

۱۱۱	طرح احداث شهرهای جدید
۱۱۳	طراحی شهری
۱۱۳	دور تسلسل طراحی شهری
۱۱۴	دوره تسلسل برنامه‌ریزی شهری

فصل سوم: شهر و شهرسازی

۱۱۸	تعریف و مفهوم شهر و شهرسازی
۱۱۹	عناصر تشکیل دهنده شهر
۱۲۰	محدوده شهر
۱۲۱	مراکز شهری
۱۲۱	شهر و شهرسازی در جهان
۱۲۱	شهر و شهرسازی در دوران باستان
۱۲۴	(ب) شهر و شهرسازی در قرون وسطی
۱۲۵	(ج) شهر و شهرسازی در دوره رنسانس و پس از آن (دوره‌های جدید و معاصر)
۱۲۸	فرآیند برنامه‌ریزی
۱۲۸	برنامه‌ریزی سیستم‌ها در مقابل برنامه‌ریزی جامع
۱۳۵	اهداف کلی، اهداف جزئی و آماج
۱۳۸	پیش‌بینی الگوهای و طرح برنامه
۱۴۴	طرح برنامه و ارزیابی برنامه
۱۵۲	اجرای برنامه
۱۶۰	پارادایم‌های جدید برنامه‌ریزی

فصل چهارم: ارائه برنامه‌ها و راه‌حل‌ها

۱۷۰	ارائه برنامه‌ها و راه‌حل‌ها
۱۷۷	تجزیه و تحلیل و تدوین راه‌حلی به منظور ارائه طرح‌ها
۱۷۹	پیش‌بینی‌های اقتصادی و جمعیت
۱۷۹	پیش‌بینی و مطالعه جمعیت
۱۸۲	پیش‌بینی‌های اقتصادی
۱۸۶	سرانه زمین
۱۸۷	تراکم‌های خالص و ناخالص
۱۸۹	سرانه‌های شهری و مسکونی
۱۹۱	تراکم ساختمانی

فصل پنجم: سیستم اطلاعاتی جغرافیایی (GIS)

۱۹۴	مقدمه
۱۹۸	تاریخچه ایجاد GIS
۱۹۹	عناصر اصلی تشکیل دهنده سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی
۲۰۰	فرآیند تحلیل اطلاعات در سیستم اطلاعات جغرافیایی
۲۰۰	کاربردها و توانایی‌های سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی
۲۰۱	توانایی سیستم اطلاعات جغرافیایی
۲۰۱	انجام عملیات فضایی
۲۰۱	ارتباط و پیوند انواع اطلاعات
۲۰۲	ذخیره اطلاعات نقشه ای
۲۰۲	سوالات مربوط به یک مکان
۲۰۲	سوالات شرطی
۲۰۲	بررسی روند (Trend)
۲۰۲	الگو (Pattern)
۲۰۳	مدل سازی
۲۰۳	ویژگیهای یک سیستم اطلاعات جغرافیایی

۲۰۵	توانایی‌های همزمان نرم‌افزارهای شاخص GIS
۲۰۶	مزایا و معایب ساختار داده‌های برداری و تصویری
۲۰۶	مزایا
۲۰۷	معایب
۲۰۷	داده‌های توصیفی
۲۰۷	اهمیت زیر ساختار GIS
۲۱۰	اهداف و عناصر زیر ساختار GIS
۲۱۲	تاریخچه استفاده از GIS
۲۱۴	استفاده از GIS در طرحهای توسعه شهری
۲۱۹	وب ۲ - محتویات تولید شده توسط کاربر + وب به عنوان یک سکو + یک تجربه کاربری غنی
۲۱۹	استفاده از GIS در امور شهری خاصه طرحهای جامع و تفصیلی (ایران)
۲۱۹	تعریف Web GIS
۲۱۹	ویژگی‌های Web GIS
۲۲۰	استفاده‌ها
۲۲۰	Web GIS به عنوان یک مدل جدید تجاری و نوع جدید کالا

منابع فارسی و لاتین

www.ketab.ir